

a. pleiten voor de historische lijn houdt niet in critiekloze aanvaarding van wat overgeleverd is; dit heb ik trouwens zelf opgemerkt te Arnhem; en van strijd is dus geen sprake. Wel meen ik, dat niemand het recht heeft zich van het verleden los te maken, als hij geen argumenten geeft. Dit eerbied voor de lezers zoowel als voor het verleden, heb ik dan ook daarvan rekenschap gegeven;

b. Dr. Kuyper is niet onze eenige erflater; in dit geding spreken ook mee mannen als Bavinck, die anders oordeelde, en die ook van het thans ingediende voorstel — toen het onderstellend-wijs ter sprake kwam — heeft erkend, dat het iets anders was, dan indertijd afgewezen werd; en voorts mannen als Brummelkamp (zie boven) en vele anderen;

c. Dr. Kuyper, zelfs al zou men hem alleen willen doen spreken, heeft in zijn leven op dit punt meer dan één kant uit gewezen; hij zelf verplicht het nageslacht, nog eens het probleem te stellen.

d. de geachte schrijver verliest m.i. den historischen gang van het debat uit het oog. Dat Delft ter sprake kwam, was vooral hierom: Vroeger heette het, dat incorporatie in een universiteit geheel noodig was voor erkenning van het ins promovendi. Delft staat daar als bewijs dat Dr. Kuyper, toen die gedachte tegen zijn eigen werk aangevoerd werd, ertegen heeft geopponneerd. Dat anderen weer met een beroep op Dr. Kuyper dezelfde ideeën lanceeren, als die hij in de Tweede Kamer weersprak, dat was de historische aanleiding tot het debat. Wie trouwens argumenten probeert te geven, behandelt niets en bagatelle.

Indien de schrijver van het artikel niet mocht bedoeld hebben, wat ik zooveel mogelijk achtte, dan gaam deze opmerkingen wel hem zelf voorbij, doch hebben misschien haar nut voor zijn lezers. Voorts zegt de schrijver:

Het promotierecht verleenen, dat is niet anders dan van de School als opleidingsinstituut maken een Theologische Hoogeschool, zooals zij dan ook straks zal moeten heeten. En zulk een hogeschool in stand houden en verzorgen dat is niet anders dan „Wissenschaft treiben“, aan wetenschap doen.

Indien hiermee alles gezegd was (de schrijver zelf laat echter duidelijk bemerken, dat hij de kwestie scherp en breed stelt; dan zou óók moeten losgelaten worden, wat thans bestaat, indien n.l. „Wissenschaft treiben“ de kerk niet vrijstaat. Maar ik wijs nog eens op de doelstelling: aan de V. U. mag men niet wetenschap beoefenen zonder een buiten die beoefening gelegen doel, en te Kampen staat het evenzoo. Wil men dus dien kant uit, dan moet eerst worden weerlegd, wat opgemerkt werd toen ik zei: de kerken dienen zichzelf en vervullen beter eigen taak, indien zij het voorstel aanvaarden, let wel: op de thans gestelde voorwaarden en naar thans gegeven redeneermethode.

Een geïsoleerde, nieuwe beoefening van wetenschap wordt niet gevraagd; men heeft het alleen over de consequentie, die organisch opbloeit uit wat eenmaal bestaat. Het gaat er niet om, dat de kerken een nieuwe taak aanvaarden zullen, maar dat ze een uit eenmaal begonnen werk opkomende levensuiting niet smoren zullen. Van opzettelijkheid in beginselfabricage is hier geen sprake, noch van karakterverandering.

Omdat deze praelabele kwestie niet afgehandeld is, kan voorts blijven rusten wat de geachte schrijver nog verder opmerkt, wijl dat eerst aan de orde zou komen, indien de thans gevoerde argumentatie ondengdelijk gebleken was. Dat trouwens de schrijver geen overwegende principieele bezwaren ziet (immers over door Gods Woord geëschte beginselen stap men niet heen) blijkt wel uit enkele beslissende uitspraken, die ik hier weergeef:

Zien wij zoo de School, als uit den nood der tijden geboren, dan moet ook worden erkend dat zij krachtens haar oorsprong in zich het beginsel draagt, dat consequent tot den uithouw tot volledige theologische hogeschool voert. Wie eenmaal op het gebied van het hooger onderwijs de hand aan de ploeg slaat, die moet verder. Het moge zijn uit eigen roeping of uit van buiten opgelegden nood, het moge zijn als vereeniging, als Overheid of als kerk, het moge bedoelen rechtsgelooide, natuurkundige of theologische vorming — het maakt alles geen verschil, men wordt voorgedreven. Men kan een bepaalde lagere of middelbare school laten zooals ze is, haar beletten zich uit te zetten boven een zekere maat, omdat ze een schakel is in een welgeordend systeem, waarin de deelen in elkaar passen en elkaar aanvullen. Maar een wetenschappelijke opleidingsinrichting geheel op zichzelf gezet te midden van een krachtige kerkengroep, groeit uit innerlijken levensdrang omhoog tot de volle wasdom is bereikt. Het wetenschappelijk karakter al is het aanvankelijk ook nog zoo zwak, beslist hier voor de toekomst. Wie theologisch onderwijs wil zonder graadverdeling moet straks telkens met de bijl. komen om den boom van zijn kruin en takken te ontdoen. Het leven, de wetenschap zelf, persi en dringt hier.

En tenslotte:

Hetgeen dengenen, die voor het promotierecht niet zoo warm voelen of er principieele bedenkingen te

gen hebben, zoo slechts rest is zich de vraag te stellen, of de maatregel bepaald tegen het belang der kerken is en of de principieele bezwaren dwingen tot een onverbiddelijk neen. Wat het eerste betreft, schadelijke gevolgen zullen wel moeilijk aan te wijzen zijn. Men kan zich denken, dat straks nu ook nog zal worden gevorderd, dat uitsluitend of bij voorkeur met het onderwijs aan de School — dan Hooge school — zullen worden belast zij die daar hun graad hebben gehaald, maar zooveel vertrouwen mag men in het gezond verstand in de kerken ook voor de toekomst nog wel hebben, dat wie benoemingen niet alleen wil laten afhangen van bekwaamheid en geschiktheid, zijn invloed totaal verspeelt. En als men eendrachtigheid en met het oog daarop wegneming van werkelijke of vermeende grieven, een groot belang der kerken vooral in den komende tijd acht, dan is er zeker veel voor te zeggen als het eenigszins kan nu maar aan het weer ontwaakt verlangen toe te geven. Onze kerken gaan een periode tegemoet, waarin zij minder dan ooit slepende kwesties, die de broeders stug en stroef tegenover elkaar maken en onverwacht zelfs tweedracht kunnen verwekken, kunnen velen. En wat aangaat het beginsel dat de kerk niet anders dan bij noodzaak, in abnormale omstandigheden, als een scheppend orgaan op het gebied der wetenschap mag optreden, zoo zouden we de opmerking willen wagen, dat we aan dit beginsel toch al niet meer zijn eisch kunnen geven. De School optrekken tot een Hoogeschool is in wezen niet anders dan wat het accepteren in 1892 eener eigen inrichting was, het zeggen van de e. m. a. en de b. Het promotierecht ligt in beginsel gegeven niet pas in 1896 bij de reorganisatie der School, of in 1891 in „t. Beding“ maar in 1854, toen de School werd opgericht en de kerk als kerk rechtstreeks aan theologie ging doen.

Zoo ziet men, dat bij verschil van accent de harmonie in dit geval wel te vinden is. Feitelijk ligt de kwestie al beslist in de aanvaarding van een wetenschappelijke kerkelijke hogeschool. De oude opleidingskwestie wordt niet opgerakeld; slechts wordt uit het bestaande conclusie genomen. Gegeven het FEIT der wetenschappelijke inkleeding van Kampen geldt thans wat Dr. Kuyper zei in de Staten-Generaal („Staatscourant“, Handelingen 1904/5, bl. 151):

„In dit wetsontwerp“ (van dr. Kuyper) „geschiedt de pging, om voor de wetenschap te handhaven den regel van het souverein zijn in eigen kring, zoodat niet de Staat peremptoir zal beslissen, wat wetenschappelijke eere zal hebben, maar de innerlijke levenskracht der wetenschap zelve.“

Die innerlijke levenskracht werkt nu eenmaal te Kampen; men late ze dan ook uithouden en geve haar stuwung den vrijen loop. Zoo vindt men het rechte verband tusschen erfenissen en erfenis, en dan zonder eenige revolutie. Ik kan 't niet anders zien, dan zóó, dat de eenige kans, die men belooft om de oude opleidingskwestie weer op te rakelen, daar ligt, waar men tusschen de twee opleidingsinstituten een denkbeeldig verschil poneert en voorts wat Kampen aangaat (of evengoed de Theol. fac. der V. U.) zou teruggaan achter wat eenmaal is aanvaard. Hier is evenwel van zoo iets geen sprake.

Over vrijmetselarij.

Het „Algemeen Weekb. v. Chr. dom & Cultuur“ zegt in een recensie (van de hand van Dr. M. v. Rhijn):

„Dat de Vrijmetselarij „geen enkele kerk en geen enkele politieke partij zou bestrijden“ is onjuist. Eveneens dat de Loge nooit ingrijpt wanneer het om benoemingen gaat. De meeste Vrijmetselaars gebruiken alles wat Roomsche of Orthodoxe denkt, voor hun maaltijd. En bij benoemingen te Groningen zijn zeer begaafde andersdenkenden die vooraanstanden, gepasseerd mede door de activiteit van de Loge.“

Het is wel goed, dat hier eens op gewezen wordt. Legende en waarheid zijn moeilijk te onderscheiden.

Paedagogiek van ds. Zandt.

Niet om tegen ds. Zandt te opponeeren, maar wel om te doen zien, dat tusschen wat zich „gereformeerd“ noemt ter eener en ter anderzijde wel eens groot verschil bestaat, neem ik hier uit „De Waarheidsvriend“ het volgende over (het gaat over een hervormde kerkeraadsschool in Delft, die ik ds. Zandt eens in een officieel schrijven zag betitelen als „mijn“ school):

Hier moeten we tegelijk iets zeggen van het zingen op die Kerkeraadsschool. Toen ondergeteekende voorzitter was, werden er Psalmen gezongen, bij het beginnen en bij het eindigen van den schooldag. Verder werden er geestelijke- en nationale liederen gezongen. En vooral bij gelegenheid van „de openbare les“ was het een lust om de kinderen, onder leiding van den heer L. Blok, vroeger het hoofd der Christel. School te Ameide, te hooren zingen. Hoe dikwijls hebben ds. Benes, ds. Beekenkamp en ondergeteekende, te midden van ouders en belangstellenden, met genot er naar geluisterd, als veelstemmig door de oudste leerlingen prachtig, buitengewoon prachtig werd gezongen!

Dat was „de fractie ds. Zandt“ een ergernis. Het bestuurslid Wijnmaalen e. s. stak dat onder geen stoelen of banken. En ds. Zandt riep, waar ouders en belangstellenden bij waren, het hoofd der school ter verantwoording in een hoekje van het schoollokaal en door ds. Zandt en br. Wijnmaalen werd uitgemakd, dat hier niet anders gezongen mocht worden dan zooals „het vrome volk zingt“; wat dan beteekende: éénstemmig, elke toon van gelijken duur en niet zoo vlug! Daarbij

mocht voortaan het repertoire van de school niet anders bevatten dan: Psalmen en enkele nationale liederen! Dat is daarna in het leerplan der school opgenomen en vastgelegd.

Zoo werd het zangonderwijs op school vermoord met de woorden „zooals het vrome volk zingt“.

Dit artikel is van ds. v. Grieken. Hoe ds. Zandt — en de groep van volgers — denkt over de resultaten der christelijke paedagogiek, vraagt men niet meer, als men weet, dat op „zijn“ school niet mocht gezongen worden: O jongens, als 'k rijk was, ik wist wat ik deed; of een liedje met „tra-la-la“ of „hoera“. Het is te hopen, dat de Tweede Kamer begrijpt, dat de naam gereformeerd nu eenmaal een sportartikel geworden is: iedereen loopt er mee naar en op het voetbalveld, en werkt er daar ook mee naar den aard des velds.

K. S.

Naschrift. In verband met de polemiek over dr. Kuyper leer ik hier nog enkele citaten uit de Memo. rie van Toelichting van dr. A. Kuyper (Bijlagen, Staatscourant, 1902—1903, 135).

1. „Onder hooger onderwijs verstaat niemand, en kan dus ook de wet niet verstaan, de private liefhebberij van iemand mee te deelen wat hij weet. Dat kan even goed door geschrift geschieden. Hooger onderwijs is uitsluitend van het doel om te vormen en voor te bereiden tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen“ (bl. 10, kolom 2).

2. „En in de organieke wet van 28 April 1876 is de overtuiging, dat met name het hooger onderwijs volledig recht op vrijheid bezit zoo sterk doorgedrongen, dat art. 99 verklaart: „Het staat aan ieder Nederlander, ieder vreemdeling, die . . . elke erkende vereeniging en IEDER KERKGENOOTSCHAP vrij eene bijzondere school voor hooger onderwijs te openen.“ . . . Standaard is hier ondenkbaar. Men schrijft geen vrijheid van hooger onderwijs in de wet als bedriegelijk uithangbord. Een aldus toegekende vrijheid moet voor verwezenlijking vatbaar zijn. Aan wat nominaal verklaard wordt gesteld, moet realiteit kunnen beantwoorden, zoodra de omstandigheden dat beginnen te eischen“ (bl. 10, kolom 1 en 2).

3. „De tijd om . . . het oprichten van een eigen parallel-faculteit (in plaats van bijzondere leerstoelen aan de Rijksuniversiteiten, K. S.) mogelijk te maken, die gelijk examenrecht met de openbare faculteit zou moeten bezitten, is nog niet gekomen. Alleen het slagen van het leerstoelstelsel kan hiervoor in de toekomst den weg baan“ (bl. 14, kolom 1). (Hier liggen ver strekkende consequenties, K. S.)

4. „De voorstelling, alsof de hoogleeraren te Delft, (dit werd geschreven vóór de verhuizing der Polyt. Sch. tot Techn. Hoogeschool, K. S.), slechts wetenschap toe-passende, reeds daarom niet onder het hooger onderwijs waren te brengen, houdt dan ook geen steek“ (bl. 15, kolom 1).

5. „Nu is het karakter van hooger onderwijs buitendreefs overlang aan het hier bedoelde onderwijs . . . toegekend“ (en trekken wij dus daaruit elke consequentie, zoodra het peil wetenschappelijk hoog genoeg staat en de erkenning algemeen is, K. S.) (bl. 15, kolom 1).

6. „Waar toch de faculteiten eener zelfde universiteit een gansch van elkander afgescheiden eigen bestaan leven . . .“ (maar later hoort men tot de Gereformeerden zeggen, dat die faculteiten aan elkaar op het nauwst verbonden zijn en dat 't anders niet veel waard kan zijn in een „seminarie“, K. S.) (bl. 15, kolom 2).

7. „In navolging van Duitse technische hogescholen wenscht de ondergeteekende bovendien een doctoraat aan de hogeschool verkrijgbaar te stellen als meer wetenschappelijke bekroning van de studie dergenen, die het ingenieursdiploma verworven hebben, door de zelfstandige bestudeering van een technisch onderwerp van voldoende wetenschappelijke zin en geoefendheid bij te geven“ (bl. 17, kolom 2).

Ik geef deze citaten zonder meer. De toepassing kan de lezer wel maken. K. S.

Generale Synode te Groningen.

Vervolg tweede zitting.

De middagzitting van Donderdag 18 Aug. werd geopend met het zingen van Psalm 25:2.

Rev. E. J. Hagan, afgevaardigde van de United Free Church, Rev. Robert Robertson, afgevaardigde van de Origin Secession Church, Rev. Alexander Dewar en Sir James Simpson, beiden afgevaardigden van de Free Church of Scotland, spraken de Synode toe. Br. Van Beek Calkoen vertaalde deze in het Engelsch gehouden toespraken in het Hollandsch en bracht daarna op verzoek van den praeses, in een Engelsche toespraak den dank der Synode over voor de aivaardiging en de toespraken, daarbij voorgende de beste wenschen voor het welzijn der Schotsche kerken.

De praeses dankt Br. Van Beek Calkoen voor zijn arbeid in de vertolking en voor de wijze, waarop hij de Schotsche broeders heeft toegeproken. Spr. dankt hem tegelijkertijd voor den arbeid, dien hij in Cardiff en Genève voor de eenheid van hen, die een zijn in Gereformeerde confessie, gedaan heeft. Spr. denkt hierbij ook aan het vele, wat zij, die in het afgeloopen jaar van hem werd weggenomen, daarvoor gedaan heeft.

De praeses stelt voor, Vrijdagmiddag 1 uur de andere buitenlandse afgevaardigden gelegenheid tot spreken te geven en dien dag om half vier te eindigen.

Aldus besloten.

De zitting wordt omgezet in een in comité-generaal en daarna gesloten.

Derde zitting.

De zitting werd geopend met het zingen van Psalm 138:3, waarna de praeses voorgaat in gebed.

Appel nominaal wordt gehouden; de tweede scriba, Ds J. P. Klaarhamer, leest de acta der vorige zitting, die worden vastgesteld.

Ingekomen is een telegram met heilbode uit Burgersdorp. De praeses verzoekt Ds D. Postma den dank der Synode aan den afzender te willen overbrengen.

Ds H. A. Munnik Jr., deputaat voor de zaak der Hongaarsche studenten, wordt welkom geheeten en neemt zitting als adviseerend lid.

Out.
nazien v.
van Utr.
I. de
ging voo
II. den
bij de A.
Aldus.
De pra
lijken de
Scheffer
sen, die
Prof.
taten inz.
De con
a. depu
keuring
b. opni
Prof.
stel van
provinc
Het rap
Rotterd
ben op d
De ker
sluite:
1e. Aan
Zedings
treden m
op Midd
2e. Aan
noodrake
onder vo
mattemu
3e. De
ren, inde
de Zende
Deze v
indien de
natuurnu
De ker
dat zij an
a. een
opleiding
den pred
wijzers v
zakelijk o
de wijze
beste zal
de verga
corporati
op onze 2
b. alle
hehoefte
voor ont
der Zendi
zende.
zal vordo
c. en in
ming met
voering d
genheid d
advies, op
De kerl
taten voo
dragen, d
(predikant
nemen, w
nen van o
De con
10. Uit
niet is ge
enig plat
schen een
20. uit
Middelbur
is, dat zij
30. aan
vergaderit
a. of he
regelen w
missionaire
plegend pe
b. indiet
woord, w
den ingesl
40. den
wording.
met en het
en op Soe
nen, die n
varing hel
alle corpor
van advies
50. aan
Synode va
sien, een
wezenlijk
medewerkl
komende 1
60. uit t
de Genera
De con
met 31 teg
den arbeid
Zending ei
om er een
Dr H. F
porten van
De con
1. de hu
studenten
2. voor d
dezelfde o
3. aan d
een te bren
ken van bi
4. wat p
tot de kerk
voldoende
5. de Sy
aan Honga
schiefe all
taten.
Conform
Br. G. v
van Utre
Gereforme
De con
De Gene
gende Gen
Gereforme
Conform
De praes
dezen verri
Prof. De
het verzoek
afkeuring t

niel anders
ale liederen!
opgenomen

vermoord met

de ds Zand
er de resul
men niet
school niet
k rijk was
d „tra-la-la“
eode Kamer
nu eenmaal
en loopt er
erkt er daar

K. S.

over de Kuy
de M. m. o.
per (Bijlagen

maand, en kan
lijfebeberij
set. Dat kan
ger onder
a te vormen
maatschappo

il 1870 is de
rwijs volledi
stroomen, dat
Nederlander
e vereniging
blijzondere
„... Stij
geen vrijheid
gelijk uithang
et voor ver
naal verkrijg
beantwoorden
te eischen“

an een eigen
verstoelen aan
e maken, die
it zou moeten
dagen van het
mist den weg
er strekkende

aron te Delft
ler Polyt. Sch.
etenschap toe
oger onderwijs
teek“ (bl. 13,

erwijs buitena
rwijs... toege
consequentie
eg staat en de
kolom 1).

elfde universi
eigen bestaaf
d de Geref.
elkaar op het
iet veel waard
16, kolom 2).
die hoogescho
een doctoraat
llen als meer
dorgenen, die
s, door de zelf
onderwerp van
ofendheid blijkt

toepassing kan
K. S.

en.

erd geopend met

ted Free Church
Origin Secession
Simpson, beiden
land, spraken de
deze in het En
bracht daarna
espraak den dank
espraken, daarbij
in der Schotsche

or zijn arbeid in
chotsche broeders
tijd voor den ar
heid van hen, die
heeft. Spr. dankt
eloopen jaar van
t.
de andere lui
te geven en dien

meraal en daarna

an Psalm 138:3

scriba, Ds J. P.

die worden vast

Burgersdorp. De

Synode aan den

der Hongaarsche

Oud. J. Huijzinga rapporteert namens commissie II over het
nuzien van de boeken van den quaestor der Generale Synodes
van Utrecht en Assen. De commissie stelt voor:

I. de rekening goed te keuren en den quaestor onder dankzeg
ging voor zijn gehouden beheer te dechargeeren;

II. den quaestor te machtigen, een rekening-courant te openen
bij de Amsterdamse Bank.

Aldus besloten.

De praeses spreekt tot Ds A. de Geus een woord van harte
lijken dank voor zijn arbeid in dezen en eveneens tot Br. H.
Scheffer, lid der financiële commissie van de Synode van Assen,
die daarvan veel werk heeft gehad.

Prof. Dr. J. Waterink rapporteert over den arbeid van deputa
ten inzake Art. 4 der Zendingsoorde.

De commissie stelde voor:

a. deputaten te dechargeeren onder dankzegging voor en goed
keuring van den door hen verrichten arbeid;

b. opnieuw te benoemen 8 deputaten naar Art. 4 Zendingsoorde.

Prof. Dr. J. Waterink rapporteert vervolgens over een voor
stel van de kerk te Middelburg, gesteund door de drie Zuidelijke
provincies, betreffende de vooropleiding van zendingsarbeiders.
Het rapport behandelt tegelijk de voorstellen van de kerken van
Rotterdam en van Amsterdam, welke voorstellen betrekking heb
ben op dezelfde zaak.

De kerk van Middelburg stelt voor dat de Gen. Synode be
sluist:

1e. Aan Gen. Deputaten op te dragen de vooropleiding van de
Zendingarbeiders in studie te nemen en daarbij in overleg te
 treden met de Vergadering van Missionaire dienaren des Woords
op Midden-Java en de Zending Kerken in Nederland.

2e. Aan Gen. Deputaten volmacht te verlenen om eventueel
noodzakelijke voorloopige maatregelen ten uitvoer te leggen,
onder voorwaarde, dat de Zending Kerken eenparig hiernode
instemmen.

3e. Deze voorloopige maatregelen alleen dan te laten uitvoe
ren, indien de kosten daarvan gedekt zijn door toezeggingen van
de Zending Kerken of:

Deze voorloopige maatregelen alleen dan te laten uitvoeren,
indien de kosten daarvan een door de Gen. Synode te stellen
maximum niet te boven gaan.

De kerk van Amsterdam stelt aan de Generale Synode voor,
dat zij aan hare deputaten voor de Zending opdrage:

a. een ernstig onderzoek in te stellen in hoeverre een betere
opleiding in Nederland van in den dienst der Zending uit te zen
den predikanten, artsen en verpleegsters, alsmede van onder
wijzers voor de Christ. Scholen op het Zendingsterrein, nood
zakelijk of althans gewenscht is te achten, gelijk ook wat betreft
de wijze waarop in de behoefte aan een betere vooropleiding het
beste zal zijn te voorzien, en daartoe o.a. in overleg te treden met
de vergaderingen van de Zendingarbeiders in Indië en met de
corporaties, die Christ. Holl. Ind. en Christ. Holl. Chin. scholen
op onze Zendingsoorden onderhouden;

b. alle maatregelen te nemen, die noodig zullen zijn om in de
behoefte aan een betere vooropleiding te voorzien, mits het daar
voor ontworpen plan de instemming heeft van de vergaderingen
der Zendingarbeiders op Midden-Java en Soemba en van alle
zendende Kerken en de uitvoering daarvan geen hooger bedrag
zal vorderen dan Uwe vergadering daarvoor zal vaststellen;

c. en indien te deze zaak de sub 2 genoemde eenparige instem
ming niet het ontworpen plan niet wordt verkregen, niet tot uit
voering daarvan over te gaan, maar betreffende deze aangele
genheid de volgende Generale Synode te dienen van gemotiveerd
advies, opdat deze dan moge beslissen.

De kerk van Rotterdam verzoekt de Synode, aan haar deputa
ten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op te
dragen, deze zaak van de vooropleiding van Zendingarbeiders
(predikanten, artsen, onderwijzers en verpleegsters) in studie te
nemen, waarbij het gewenscht zal zijn dat zij het advies inwin
nen van de Missionaire Dienaren des Woords.

De conclusies der commissie luiden als volgt:

1o. Uit te spreken, dat naar het oordeel der Synode de tijd nog
niet is gekomen, om maatregelen te nemen tot uitvoering van
eenig plan inzake de vooropleiding van hen, die tot den practi
schen zendingsarbeid ingaan.

2o. uit te spreken dat de in de voorstellen van de kerken van
Middelburg en Amsterdam behandelde zaak van zoo veel gewicht
is, dat zij nader de aandacht der kerken hebben moet.

3o. aan de deputaten voor de Zending op te dragen, om uwe
vergadering van advies te dienen over de volgende vragen:

a. of het wenschelijk en mogelijk is, dat door de kerken maat
regelen worden genomen, waardoor een betere vooropleiding van
missionaire dienaren des Woords, artsen en onderwijzers en verplee
gend personeel worde verkregen;

b. indien de onder a gestelde vraag bevestigend wordt beant
woord, welke weg naar het oordeel dezer deputaten moet wor
den ingeslagen, om deze betere vooropleiding te verkrijgen;

4o. den te benoemen deputaten op te dragen, zich tot de beant
woording van de onder 3a en 3b genoemde vragen te verstaan
met en het advies in te winnen van de Alg. Vergadering op Java
en op Soemba en van die der bij het Indisch onderwijs betrok
ken, die naar het oordeel der deputaten voldoende praktische er
varing hebben, om hun oordeel in dezen te geven, en verder van
alle corporaties en personen, die naar het oordeel van deputaten
van advies kunnen dienen;

5o. aan de te benoemen deputaten op te dragen, de volgende
Synode van advies te dienen over de wijze, waarop naar hun in
zien, een plan, als onder 3b bedoeld, zou kunnen worden ver
wezenlijkt en omtrent eventueel aanwezige welwillendheid tot
medewerking aan deze plannen bij de daarvoor in aanmerking
komende lichamen of stichtingen.

6o. uit te spreken dat het rapport minstens een half jaar voor
de Generale Synode aan de kerken wordt toegezonden.

De conclusies der commissie werden, nadat aangenomen was
met 31 tegen 22 stemmen een voorstel van Ds J. L. Schouten, om
den arbeid op te dragen aan de bestaande deputaten voor de
Zending en overgenomen een voorstel van Ds D. P. Koopmans,
om er een laatste conclusie aan toe te voegen, aldus vastgesteld.

Dr. H. Kaajan rapporteert namens commissie II over de rap
porten van Deputaten voor steun aan Hongaarsche studenten.

De commissie stelde voor:

1. de handelingen van Deputaten voor steun aan Hongaarsche
studenten goed te keuren;

2. voor de volgende jaren opnieuw Deputaten te benoemen niet
dezelfde opdracht;

3. aan de kerken te vragen voor dit doel het noodige geld bij
een te brengen door het doen houden van collecten en het schen
ken van bijdragen;

4. wat punt 3 betreft wende de Synode zichzelf rechtstreeks
tot de kerken en drage Deputaten op, zoo de hulpverlening niet
voldoende is, zich per circulaire tot de kerken te wenden;

5. de Synode spreke uit, dat het wenschelijk is, dat de steun
aan Hongaarsche studenten door de Gereformeerde Kerken ge
schiedt alleen door middel van de door haar benoemde Depu
taten.

Conform besloten.

Br. G. van Zeggelaar rapporteert over het rapport der Kerk
van Utrecht inzake de geestelijke verzorging der verstrooide
Gereformeerden in N. Frankrijk.

De commissie komt tot de volgende conclusie:

De Generale Synode drage tot de vergaderingen der eerstvol
gende Gen. Synode de geestelijke verzorging der verstrooide
Gereformeerden in N. Frankrijk op aan de Kerk van Brussel.

Conform besloten.

De praeses zegt de Kerk van Utrecht dank voor den arbeid, in
dezen verricht.

Prof. Dr. T. Hoekstra rapporteert namens Commissie II over
het verzoek van de Part. Synode van Zuid-Holland (Z. G.) om
afkeuring uit te spreken over het niet bewandelen van den ker
kelijken weg door leden van de Geref. Kerken bij gerezen in
terne moeilijkheden.

De commissie stelde voor:

De Synode, gehoord het advies der Commissie, besluit aan het
verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuid)
genoemd in P. 2 van het Agendum, niet te voldoen.

Conform besloten.

De commissie stelde voor:

De Synode, gehoord het advies der Commissie, besluit aan het
verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuid)
genoemd in P. 2 van het Agendum, niet te voldoen.

Conform besloten.

Oud. Van Beek Calkoen rapporteert namens commissie II
nader over de toezending der rapporten.

De commissie adviseert de Generale Synode te besluiten:

1o. dat van alle rapporten, waartrent de Synode besluit, dat
zij aan de kerken zullen worden toegezonden, meerdere exempla
ren aan de grootere kerken zullen worden verstrekt volgens de
bepaling van de Synode van Utrecht 1923 art. 35 sub 2;

2o. dat voor de verspreiding van de voor de Synode uit te
brengen rapporten onder de Kerkeraaden noodig zal zijn dat de
aangewezen rapporteurs zich met den door de Synode aan te wij
zen uitgever verstaan, die alsdan zorgt, dat elken Kerkeraad zoo
veel exemplaren toegezonden worden als overeenkomstig het be
sluit van de Generale Synode te Utrecht, art. 35, is te bepalen,
onder inachtname van een overeenstemming met het in art.
209d (Acta Synode te Utrecht 1923) vastgestelde.

Conform besloten.

Oud. Sjaardema rapporteert namens commissie III over het
rapport van Deputaten inzake verbetering predikantstracemen
ten.

De commissie adviseert:

1e. den Deputaat Dr. Hania hartelijk dank te zeggen voor zijn
vele en lofwaaardige bemoeiingen in dezen; en

2e. het Deputaatschap niet te continueren, maar aan de be
trokken Classen de verdere behandeling dezer zaak op te dragen.

Conform besloten.

De praeses brengt grooten dank aan degenen, die zich met
dezen arbeid hebben willen belasten, inzonderheid aan Dr. Hania
voor al zijn arbeid, hem verzekerende, dat hij door zijn bemoeiing
onder den zegen Gods, in vele pastorieën blijdschap heeft ge
bracht.

Oud. Van Commené rapporteert namens commissie V over de
huishoudelijke kosten van de deputaten der Generale Synode voor
de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

De commissie stelde voor, aan de deputaten dank te zeggen
voor hun nauwkeurig beheer en hen te dechargeeren.

Aldus besloten.

Ds J. G. Kunst rapporteert namens Commissie V over de vi
situde van de Zendingsoorden.

De commissie stelde voor:

1o. niet nader aan te dringen bij de missionaire arbeiders op
Soemba op inzending van een visitatierapport over 1923, wijl wel
te verstaan is, blijkens de toegezonden inlichtingen, dat in dat
jaar moeilijke Kerkvisitatie kon worden gehouden, en

2o. de Algemeene Vergadering van missionaire arbeiders op
Java en op Soemba hartelijk dank te zeggen voor de ingezonden
rapporten.

Conform besloten.

Oud. Dixon rapporteert namens Commissie V over de bemoei
ingen van de Generale Zendingsoorden met de Zending
Kerken.

De commissie stelde voor, den Deputaten dank te zeggen voor
hunne bemoeiingen, en den door hen verrichten arbeid goed te
keuren.

Conform besloten.

Ds J. H. Telkamp rapporteert namens commissie V over een
voorstel van de Particuliere Synode van Drenthe, ondersteund
door de Particuliere Synodes van Groningen en Overijssel, om
de Oud-Gereformeerde kerken in Pruisen, mede de zorg voor
de Zending op Soemba op zich te doen nemen en tegelijkertijd
over het volgende voorstel van de Particuliere Synode der Oud-
Gereformeerde Kerken in de Graafschap Bentheim en Oost-
Friesland:

De Generale Synode besluite, dat de Oud-Geref. Kerken der
classis Bentheim en Oost-Friesland aan de drie noordelijke pro
vincies der Geref. Kerken in Nederland worden toegevoegd om
gezamenlijk met haar de Zending inzake Soemba te behartigen.

De commissie stelde voor te concluderen:

1. dat de Oud-Geref. kerken in Bentheim en Oost-Friesland
samenwerken met de Geref. Kerken in de 3 provincies Gronin
gen, Drenthe en Overijssel inzake de Zending op Soemba;

2. dat deze Kerken daartoe voortaan ook hierin als kerken van
een provincie worden beschouwd met dezelfde bevoegdheden en
verplichtingen als de Kerken van elk der drie provincies Gronin
gen, Drenthe en Overijssel.

Oud. Dixon rapporteert namens commissie V over een be
zwaarschrift van Br. A. R. te B. De commissie concludeerde:

Uwe Commissie is van oordeel dat, waar deze zaak alle stadia
heeft doorlopen en door de Generale Synode van 1908 is ver
klaard dat zij in alle instanties correct is behandeld, er voor den
klager slechts deze weg open ligt: zich tot den Kerkeraad te
wenden met de mededeeling dat hij zich alsnog wil voegen naar
de uitspraak der Synode.

Zij stelt u daarom voor een desbetreffend besluit te nemen en
den bezwaarde daarvan schriftelijk in kennis te stellen.

Conform besloten.

Ds W. W. Meynen, van Dordrecht, rapporteert inzake een be
zwaarschrift van Br. E. D. C. te B., inzake ontheffing van den
Eeredienst.

De Synode spreekt op voorstel der commissie uit, dat ge
noemde broeder zich met zijn bezwaar tot den kerkeraad, en zoo
noodig tot de Classis en Particuliere Synode heeft te wenden.

Voorts rapporteert Ds Meynen over een bezwaarschrift van
Br. A. Z. te A. tegen den Doop van onbewuste kinderen.

De Synode spreekt op voorstel der Commissie uit, dat zij zich
met zijn beschouwingen niet kan vereenigen, als strijdig niet de
leer der Heilige Schrift en met de belijdenisschriften, en ver
maant hem het onderwijs te zoeken van zijn kerkeraad, en te
vens te bestudeeren wat over dit punt door onze theologen, ook
die van den laatste tijd, is geschreven.

Oud. Baart rapporteert over de rapporten der deputaten,
benoemd door de Generale Synode van Utrecht inzake een protest
van den Kerkeraad te Rotterdam tegen een besluit van de Partic.
Synode van Friesland (Zuidel. ged.) en inzake een protest van
den Kerkeraad te Laagzorg tegen een besluit der Part. Synode
van Overijssel.

Beide zaken zijn tot een bevredigende oplossing gekomen; de
putaten worden onder dankzegging voor hun arbeid gedechar
geerd.

De Synode ging hierop ongeveer half twaalf in comité-
generaal.

In de middagzitting spraken omtrentvolgens Prof. L. Berkh
hof namens de Chr. Ref. Church van Noord-Amerika, Ds J. P.
C. Goeree namens de Ref. Church van Noord-Amerika, Ds D.
Postma, namens de Geref. Kerk van Zuid-Afrika.

Prof. Dr. S. Greydanus beantwoordde namens de Synode de
sprekers.

De praeses dankt Prof. Greydanus voor zijn beantwoording
en voor den arbeid, door hem ten vorigen jare door zijn vertegen
woordiging der kerken op de Synodes in Amerika.

Van de Generale Synode van de Presbyteriaanse kerk in
Wales is ingekomen een brief, die meeleven en sympathie be
tuint. De le scriba leest dezen brief in Hollandische vertaling
voor.

Tot sluiting der openbare zitting wordt staande gezongen
Psalm 133:1 en 3, waarna de Synode overgaat in comité-gene
raal en de zitting gesloten wordt.

Vierde zitting.

Dinsdagmorgen om 9 uur werd de vierde zitting aangevangen,
nadat gezongen waren de verzen 3 en 4 van den Morgenzang.

gelezen was Ezeze 3:14-21 en de voorzitter, Dr. K. Dijk, was
voorgegaan in gebed.

Appel nominaal werd gehouden. Daarbij bleek, dat Prof. Dr.
F. W. Grosheide van Amsterdam voor het eerst aanwezig was,
terwijl Ds K. Fethout Mzn. van Vreeland was vervangen door
zijn secundu Ds W. Verhoef van Zeist; Oud. J. Bakker van
Santpoort door oud. K. Wagenaar van Heer Hugowaard en
oud. W. H. van Helden van Nieuwendijk door oud. G. C. de
Jong van Almkerk.

Op verzoek van den voorzitter betuigen Prof. Dr. F. W. Gros
heide, Ds W. Verhoef en de onderlingen K. Wagenaar en G. C.
de Jong, die voor het eerst ter Synode aanwezig zijn, door op
staan instemming met de belijdenis der Geref. kerken.

De voorzitter heette Prof. Grosheide hartelijk welkom en
hoopte, dat zijn adviezen mochten strekken tot heil der kerken.

De acta werden gelezen en goedgekeurd.

De assessor doet mededeelingen van ingekomen stukken, o.a.
van een bezwaarschrift van de brs v. M. en O., schrijven van den
kerkeraad te Bodegraven en Venlo, houdende sympathiebetuiging
met het voorstel van den kerkeraad te Leiden inzake het pro
motierecht; een schrijven van Dr. H. over het proces-Ds Vermaat;
een schrijven van Zr. C. J. over het voorstel uitbreiding gezan
gen en een dankschrijven van Rev. H. Hagan.

Rapporten.

Ds T. Gerber van Assen rapporteert namens Commissie II
over een schrijven van den kerkeraad te Paesens, waarin advies
gevraagd wordt in een echtscheidingskwestie.

De conclusies van het rapport luiden:

Uwe commissie stelt aan uwe vergadering voor aldus te be
sluiten en daarvan bericht te zenden aan den kerkeraad van de
Geref. kerk te Paesens c.a.:

De Synode overwegende, dat juist inzake de vraag, of kwaad
willige verlaten en Schriftuurlijke grond van echtscheiding is,
nog geene beslissing door de kerken werd genomen, besluit, dat
het haar tot haar leedwezen niet mogelijk is van advies te dienen.

Aldus besloten.

Ds T. Gerber rapporteert namens dezelfde commissie over het
bezwaarschrift van de brs. J. P. de Gaay Fortman c.a.

De conclusies van het rapport luiden:

Uwe commissie stelt aan uwe vergadering voor aan Dr. J. P.
de Gaay Fortman en de andere ontrietkenaren, voorzover zij
lid zijn van een onzer Gereformeerde kerken, te antwoorden, dat
de Synode

a. met blijdschap kennis nam van de waardeering, waarvan de
broeders in hun schrijven blijk geven;

b. doch haar leedwezen er over uitsprekt, dat zij nog steeds
slechts van een exegetisch en niet van een confessioneel verschil
spreken; en

c. derhalve op dit schrijven niet nader kan ingaan en hen ver
wijst naar de van Assen uitgegane stukken.

Aldus besloten.

Dr. W. A. van Es van Leenwarden rapporteert namens Com
missie II over het Rapport van de Deputaten voor de oefening
van het verband tusschen de Geref. kerken in Nederland en de
Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, welk rapport eerst wordt
voorgelezen door den rapporteur, Ds W. H. Gipsen van Sche
veningen.

De conclusies van het rapport van Commissie II luiden:

De Synode besluit:

1. den Deputaten dank te zeggen voor hun gewichtigen arbeid
en ze te dechargeeren met het oog op hun financieel beheer;

2. voor de komende periode van drie jaar aan dit deputaatschap
een crediet van ten hoogste f 800 toe te staan.

Deze conclusies werden, na eenige besprekingen, goedgekeurd.

De voorzitter spreekt een woord van hartelijken dank tot de
Deputaten en deelt dan mede, dat de voorzitter van Deputaten,
Ds J. D. v. d. Munnik, ontheffing uit zijn functie heeft verzocht,
wegens zijn onderdom. De voorzitter brengt hem een bijzonder
woord van dank. Eveneens heeft Dr. J. Hania ontheffing als
Deputaat verzocht. Ook hem wordt dank gebracht voor zijn
arbeid.

Dr. H. Kaajan van Utrecht brengt namens Commissie II rap
port uit over het bezwaarschrift van de Part. Synode der Oud-
Geref. kerken in de Graafschap Bentheim en Oost-Friesland te
gen een uitspraak der classis Deventer inzake Gronau-Losser.

Het rapport der commissie luidt:

In de handen uwer commissie werd gesteld een missive van de
algemeene classis der Oud-Gereformeerde Kerken in de Graaf
schap Bentheim en Oost-Friesland, behelzende een bezwaar te
gen een uitspraak der classis Deventer, vergaderd 7 April 1927
te Almelo.

Aangezien het uwe commissie, na ingesteld onderzoek, is ge
bleken, dat deze klacht van de „Algemeene Classis“ der Oud-
Gereformeerde Kerken in de Graafschap Bentheim en Oost-
Friesland op een mindere vergadering, in casu op de Part. Syn
ode van Overijssel niet goddiel heeft, adviseert uwe commissie,
dat de Generale Synode den kerken in Bentheim en Oost-Fries
land aanrade zich met de Part. Synode van Overijssel over haar
bezwaar te verstaan en zij de Part. Synode van Overijssel aan
bevele met de kerken van Bentheim en Oost-Friesland, in „Al
gemeene Classis“ vergaderd, deze zaak, indien eenigszins moge
lijk, tot een goed einde te brengen.

Het rapport wordt goedgekeurd.

Oud. Sjaardema van Bunschoten rapporteert namens de be
trokken commissie over het Rapport Deputaten ter uitvoering
van Art. 11 K.O., nadat Ds H. Meijering van Katwijk het rap
port heeft voorgelezen.

De conclusies van het rapport der commissie luiden aldus:

De commissie adviseert:

1e. den Deputaten hartelijk dank te zeggen voor den velen ar
beid, in dezen verricht, en den penningmeester voor zijn beheer
te dechargeeren;

2e. den staat van ontvangsten en uitgaven der kas als bijlage
op te nemen in de Acta.

Na bespreking wordt aldus besloten, nadat vastgesteld was om
de conclusies 3 en 4 van dit rapport te behandelen, wanneer het
rapport der verstrooide in behandeling komt.

Ds H. Meijering van Katwijk rapporteert over verzoeken van
een tweetal oefenaren, om een ondersteuning te mogen ontvangen
uit de Generale Kas voor hulpbehoevende kerken. De conclusies
strekken tot voldoening aan het verzoek.

Aldus besloten.

De Synode gaat in comité-generaal; waarna wordt gepauzeerd
tot één uur.

De middagzitting wordt geopend met het zingen van Ps. 121:1.
Prof. Dr. J. Waterink rapporteert over een verzoek van de
kerk van Soerabaya inzake regeling subsidie, waaraan door de
classis Batavia ad

lingen van deputaten ten dezen ten volle worden goedgevonden; 2e. uit te spreken, dat zij het betreurt, dat dit misverstand, waarbij zowel de kerk van Soerabaja, als deputaten, geheel te goeder trouw zich op de officiële bescheiden kunnen beroepen, is getrezen;

3e. uit te spreken, dat naar recht de kerk van Soerabaja geen meerder stem heeft te ontvangen over de betrokken jaren, dan zij ontving;

4e. gezien evenwel de groote liefde, waarmede de kerk van Soerabaja steeds haar offers brengt, de trouw, waarmede zij haar plaats inneemt, en hare zware lasten,

gezien het feit, dat het alleszins verklaarbaar is, dat de kerk van Soerabaja op de sommen, die in geding zijn, meende te mogen rekenen, als stem uit het moederland,

alsnog te besluiten aan de kerk van Soerabaja kwijt te schelden een nog resterende schuld, groot f 141275, zijnde een som, ten naaste bij overeenkomende met de som, waarop deze kerk rekende in hare begroting.

Oud. P. Rijdsdijk rapporteert namens Commissie V over het punt: Radio-kerkdienst.

De praeses deelt mee, dat Ds J. A. Tazelaar van Rotterdam, ter Synode aanwezig, zoo noodig inlichtingen zal verstrekken.

De Particuliere Synode van Gelderland verzoekt te dezen aanzien aan de Synode deputaten te benoemen om de zaak der radio-kerkdienstuitzending van de Geref. Kerken in studie te nemen en ten bate der kerken te behartigen.

De Part. Synode van Zuid-Holland (Zuid) stelde aan de Synode voor:

a. (tenminste drie) deputaten te benoemen voor de uitzending per radio van kerkdiensten van Geref. kerken in Nederland, en hun op te dragen;

er naar te staan, dat een behoorlijk aantal Zondagen een zender voor het uitzenden van kerkdiensten van verschillende Geref. kerken in ons vaderland, voor zoover zij daarvoor gevoelig zijn in aanmerking kunnen komen en zij daartoe bereid zijn, te regelen;

b. al de kerken uit te noodigen, tot dekking van de onkosten, voor zoover die niet bestreden worden door de bijdragen der uitzendende kerken, eens per drie jaar een collecte voor dit doel te houden en aan de deputaten op te zenden.

De Part. Synode van Groningen zond aan de Generale Synode door een voorstel van de Classis Stadskanaal:

a. (tenminste drie) deputaten te benoemen voor de uitzending per radio van kerkdiensten van Geref. kerken in Nederland en hun op te dragen;

I. er naar te staan, dat een behoorlijk aantal Zondagen een zender voor het uitzenden van kerkdiensten van Geref. kerken worde beschikbaar gesteld, en

II. de uitzending van kerkdiensten van verschillende Geref. kerken in ons vaderland, voor zoover zij daarvoor gevoelig zijn in aanmerking kunnen komen en zij daartoe bereid zijn, te regelen; — en

b. al de Kerken uit te noodigen tot dekking van de onkosten, voor zoover die niet bestreden worden door de bijdragen der uitzendende kerken, eens per jaar een collecte voor dit doel te houden en aan de deputaten op te zenden.

De Part. Synode van Zuid-Holland (Noord) stelde voor: (tenminste drie) Deputaten te benoemen voor de uitzending per Radio van kerkdiensten van Geref. kerken in Nederland en hun op te dragen;

I. er naar te staan, dat een behoorlijk aantal Zondagen een zender voor het uitzenden van kerkdiensten van Geref. kerken worde beschikbaar gesteld, en

2. de uitzending van kerkdiensten van verschillende Geref. kerken in ons vaderland, voor zoover zij daarvoor gevoelig zijn in aanmerking kunnen komen en zij daartoe bereid zijn, te regelen en tot dekking van de onkosten, voor zoover die niet bestreden worden door de bijdragen der uitzendende kerken, de noodige maatregelen te nemen.

Tevens was aan de orde het memorandum van het Comité voor Geref. Radio-kerkdienst, ter toelichting en voorlichting inzake de voorstellen, aangaande Geref. Radio-kerkdienst.

Na een kleine redactiewijziging werden de conclusies, voorgesteld door de commissie, als volgt vastgesteld:

De Generale Synode van de Geref. kerken in Nederland: erkennende dat de uitzending van kerkdiensten per radio-telefoon voor een zeer groot aantal leden der kerken (zieken, invaliden, ouden van dagen, verstrooiden e.a.) die korter of langer tijd van den dienst des Woords verstoken zijn, van groote waarde is en tot rijken zegen kan zijn;

dat door dit middel bovendien het Woord Gods gebracht wordt onder het bereik van velen, die ervan vervreemd zijn;

en dat de betekenis en invloed van de radio-telefoon door de toepassing van telkens nieuwe uitvindingen en door de voortdurende uitbreiding gaandeweg toenemen;

van oordeel, dat het misbruik, hetwelk ook van deze uitvindingen kan worden gemaakt en waartegen ernstig moet worden gewaarschuwd, niet mag weerhouden van het rechte gebruik van dit middel om het ten dienste van Gods kerk en koninkrijk en tot verheerlijking van Zijn Naam aan te wenden;

dankbaar waardeerende, hetgeen het Comité voor Radio-uitzending van Gereformeerde kerkdiensten, daartoe aangewezen door den kring van afgevaardigden van onderscheidene Geref. kerken, te dezer zake nu reeds bijna twee jaren lang heeft verricht en heeft mogen bereiken;

overwegende, dat het hier geldt een door zeer vele kerken erkend belang van de Geref. Kerken in het algemeen en dat het wenschelijk is, dat deze de regeling van de kerkdienstuitzending ter hand nemen;

besluit:

a. tenminste drie deputaten te benoemen voor de uitzending per radio van kerkdiensten van Geref. kerken in Nederland, en hun op te dragen;

I. er naar te staan, dat een zoo groot mogelijk aantal Zondagen een zender voor het uitzenden van kerkdiensten van Geref. kerken worde beschikbaar gesteld, en

II. de uitzending van kerkdiensten van onderscheidene Geref. kerken in ons vaderland, voor zoover zij daarvoor gevoelig zijn in aanmerking kunnen komen en zij daartoe bereid zijn, te regelen; — en

b. al de kerken uit te noodigen, tot dekking van de onkosten, voor zoover die niet bestreden kunnen worden door de uitzendende kerken zelf, deze zaak te steunen door een collecte of jaarlijksche bijdrage.

En de kerken deze zaak in den gebede gedenken.

Tenslotte stelt nu commissie voor, terstond de Instructie vast te stellen.

De praeses bracht een woord van dank aan de broeders, die in het comité voor uitzending zoo loffelijk werk hebben gedaan, waarbij hij speciaal Ds Tazelaar een woord van dank bracht.

Oud. Rijdsdijk rapporteert eveneens over een schrijven van den Kerkeraad van Bloemendaal, waarin werd voorgesteld, den zender van de Geref. Kerk van Bloemendaal te maken tot het zendstation der Geref. Kerken in Nederland.

De Commissie stelde voor:

„De Generale Synode, ofschoon dankbaar waardeerende, wat de Kerk van Bloemendaal inzake Radio-uitzending voor haar eigen zieken en ouden van dagen — alsmede voor een kleinen kring van haar naaste omgeving heeft gedaan,

is na ingewonnen betrouwbare inlichtingen van oordeel, dat het in verband met ministeriële beslissingen, volslagen onmogelijk is, Bloemendaals zender te gebruiken voor den wijden kring van Geref. Kerken in ons vaderland, alsmede van onze stamverwanten in België, Duitsland en elders;

weshalve de Synode besluit aan de Kerk van Bloemendaal te berichten, dat op haar schrijven niet kan worden ingegaan.

Uwe commissie voegt hieraan nog toe, dat, indien van geldelijke steun door meerdere vergaderingen eventueel sprake zou zijn, dit alsdan op den weg liggen zou van de naast-gegadigden,

in casu de classis Haarlem of hoogstens de Part. Synode van Noord-Holland.

Aldus vastgesteld.

Prof. L. Lindeboom rapporteert namens commissie III over een bezwaarschrift van Br. V. D. en 13 anderen, allen onderling van de Gereformeerde kerk van Zeist, inzake bezoldiging vacature-diensten in hulpbehoevende kerken.

De commissie stelde voor te besluiten:

1. Dat niet de Synode voor deze zaak een regeling kan maken, maar dit moet overlaten aan de Kerk, die haar dienaar afstaat voor vervulling van vacaturebeurten, en aan het onderling goedvinden van de kerken der Classis.

2. Dat de Synode daarom aan het verzoek der ouderlingen van de kerk te Zeist niet kan voldoen, hoewel zij de bedoeling waardeert.

Aldus besloten.

Ds J. A. Tazelaar dankt de Synode met een enkel woord voor haar gastvrijheid, hem verleend, en voor haar kloek besluit, waarvan zal blijken, dat zij in God kloekes daden gedaan heeft.

Ten ongeveer halver zij der Synode in comité-generaal, waarin de zitting werd gesloten.

Vijfde zitting.

De zitting wordt geopend met het zingen van Psalm 17:3, waarna de voorzitter voortgaat in gebed.

Appel nominaal wordt gehouden.

De acta worden gelezen en vastgesteld.

De praeses heet ter Synode welkom Dr W. G. Harrenstein van Amsterdam, voorheen te Medan, die, zoo noodig, voorlichting zal geven over de zaken der verstrooiden in Ned-Indië. Deze leest voor het Rapport van Deputaten Generale Synode Utrecht voor de verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Ned-Indië.

Prof. Dr A. G. Honig rapporteert namens Commissie V over dit rapport.

Een bespreking volgt, waarbij Dr Harrenstein in een warm woord dezen arbeid aanbeveelt.

Oud. De Koning van Bandoeng richt een woord tot de Synode, waarin hij Dr Harrenstein dank brengt voor de wijze waarop hij de behoeften van Indië heeft vertolkt. Spr. vestigt de aandacht van de kerken er op, dat maar niet iedereen naar Indië gezonden kan worden. Wij zien er het liefst jonge mannen, die de storm-und-drang-periode hebben doorworsteld, onder dan 20 jaar. En in de tweede plaats: laat men niet zonder onderzoek elke plaats aanvaarden. Wat is er vaak een roekeloos gaan! Ook is het aan te bevelen, niet ongetrouwd naar Indië te gaan. Dat zou het werk onder de verstrooiden vergemakkelijken en veel hopeloze gevallen voorkomen. Spr. zou wenschen, dat deze wenken in de consistoriekamers werden opgehangen.

De conclusies werden hierop aldus vastgesteld.

1o. De handelingen der Deputaten met hartelijken dank voor hun gewichtigen arbeid voor hun van zoo rijken zegen getuigend rapport en voor hun nauwkeurig beheer goed te keuren;

2o. opnieuw Deputaten voor de geestelijke verzorging der verstrooide Gereformeerden in Nederlandsch-Indië te benoemen, weer ten getale van negen;

3o. aan deze Deputaten op te dragen:

a. Voor dezen arbeid gelden te verzamelen en namens de Generale Synode dringend aan de Geref. Kerken een collecte voor dit doel te vragen en de inkomende gelden te beheren;

b. voort te gaan met de uitvoering van wat voortvloeit uit de door de Synodes van Rotterdam, Leeuwarden en Utrecht en van deze Synode genomen beslissingen;

c. alles te doen wat in hun vermogen is om te voorkomen, dat de arbeid der Kerken van Bandoeng en Semarang, wier arbeidsveld alleen op Java ligt, door gebrek aan financiële steun schade zou kunnen lijden;

d. te verrichten wat verder in het belang van dezen arbeid noodig zal blijken in gebondenheid aan de besluiten der Gen. Synode en onder verantwoordelijkheid aan de volgende Synode;

e. de kosten hunner huishoudelijke uitgaven te betalen uit de door hen beheerde kas.

De praeses dankt Dr Harrenstein voor de warmte waarmee hij de belangen der verstrooiden heeft bepleit. Daarin hoort men de stem van iemand, die zelf daarin werkzaam was. Hij heet — aldus spr. — daarin pionier willen zijn. De grootste dank der kerken zou zijn, dat zij dezen arbeid, waardoor veel jonge menschen zijn behouden, steunen.

Prof. Honig adviseert nog namens de commissie, dit rapport zoo ruim mogelijk te verspreiden.

De praeses stelt voor, het rapport te doen drukken en aan de kerken toe te zenden en van de Synode een aanbeveling te doen uitgaan aan de kerken, om dezen arbeid te steunen.

Aldus besloten.

Oud. Van Beeck Calkoen adviseert, dit werk te ondersteunen door het gesproken woord.

Ds H. Meijering rapporteert nader over het gisteren reeds behandelde punt inzake de Generale Kas voor hulpbehoevende kerken. De volgende punten worden nu vastgesteld:

3e. uit te spreken, dat voor de classis Batavia, wat de naleving van Art. XI K.O. betreft, dezelfde regeling geldt, als voor de Nederlandsche kerken; met dien verstande, dat hulpbehoevende kerken allereerst steun ontvangen vanwege de classis, terwijl, bij onvermogen der classis, rechtstreeks beroep op de Generale kas geschiedt;

4e. dat, ingeval door de classis Batavia hulp uit de Generale kas gevraagd wordt en deze aanvraag na onderzoek gemotiveerd blijkt, aan de deputaten dezer kas op te dragen voor de alsdan noodige gelden een begroting te ontwerpen en aan de Part. Synoden toe te zenden met verzoek een zoodanig bedrag aan den penningmeester der kas te willen afdragen, inbegrepen de tegenwoordige bijdrage, als naar het percentage voor de kerken van het kerkverband billijk zal zijn.

Prof. Dr H. Bouwman rapporteert namens Commissie IV over eenige punten inzake het herstel in het ambt van Dienaren des Woords, die om ernstige tuchtgevallen zijn afgezet.

De Particuliere Synoden van Noord-Holland en Zuid-Holland (Z.G.) verzoeken in dezen aandrang bij de kerken te oefenen in aanvulling van een vroegere uitspraak (1908), dat in de genoemde gevallen van afzetting niet lichtelijk tot herstelling in het ambt worde overgegaan.

De Particuliere Synode van Overijssel verzoekt aan de Generale Synode:

Ie. te overwegen of het ook noodig is en met het oog op de positie der af te zetten dienaren in met het oog op de eere der kerken, dat de classes bij de afzetting van dienaren des Woords wegens zeer ernstige zonden uitdrukkelijk uitspreken dat naar haar oordeel van geen herstelling in het ambt ooit meer sprake mag zijn;

2e. ingeval zij dit niet noodig mocht oordeelen, de wenschelijkheid uit te spreken dat de classes niet lichtelijk overgaan tot herstel in het ambt van dienaren des Woords, die volgens Art. 79 en 80 K.O. wegens zeer ernstige zonden zijn afgezet;

3e. om misverstand weg te nemen, in Art. 79 K.O. te schrappen de woorden „in Art. II genoemde“, omdat in dit artikel, evenals in Art. 4, II, 12 K.O., de Deputaten der Particuliere Synode, in Art. 49 K.O. genoemd, bedoeld worden.

De Particuliere Synode van Zuid-Holland (N.G.) verzoekt de Generale Synode een nadere toelichting te geven aangaande de acte van afzetting van Dienaren des Woords en hun herstelling in het ambt.

De Particuliere Synode van Zuid-Holland (N.G.) vroeg aan de Generale Synode een nadere verklaring van Art. 79 K.O., wat aangaat de tuchttoefening over de Dienaren des Woords met name over hun schorsing en afzetting van den dienst des Woords, wegens ernstigen levenswandel, en wel of deze afzetting steeds bedoeld is als onherroepelijk, en of het niet noodig is te bepalen, dat geen afzetting of herstel door de classis kan geschieden, dan met advies van de Particuliere Synode.

De commissie stelde te deren aanzien aan de Synode voor:

1o. dat zij niet ingaat op het voorstel van Overijssel om in Art. 79 K.O. de woorden „in Art. II genoemde“ te schrappen en evenmin ingaat op het voorstel van Zuid-Holland (N.G.) „dat geen afzetting door de classis kan geschieden dan met advies van de Particuliere Synode“;

2o. dat de afzetting uit den dienst in Art. 79 en Art. 80 K.O. bedoeld, is een volstrekte, in dien zin dat de afgezette predikant geen kerkdienaar is, het radical van dien aard des Woords mist, geen enkel recht bezit om als predikant op te treden, geen enkel ambtelijk werk in eenige kerk mag verrichten en ook alle rechten op salaris en pensioen voor hem en de zijnen heeft verloren, hetgeen evenwel niet insluit, dat de afgezette dienaar nooit weder in het ambt kan worden gesteld;

3o. dat het niet wenschelijk is, dat de kerken precies bepalen in welke gevallen het niet geoorloofd is een afgezetten dienaar opnieuw in het ambt te stellen, aangezien dit zou leiden tot verstoring van het leven, en aanleiding zou worden, dat steeds weer nieuwe bepalingen noodig werden, maar dat elk geval op zich zelf moet worden beoordeeld, en dat bij de vraag of iemand opnieuw in het ambt kan worden gesteld, moet worden overwogen, niet alleen de aard der zonde waarom hij is afgezet, maar ook of het herouw over de gepleegde zonde duidelijk is, of de verooring is tot stand gekomen en de ergernis is weggenomen, en of iemand tot opbouw van Gods gemeente kan werkzaam zijn, zonder dat het heilig karakter der gemeente en de eere Gods wordt aangetast;

4e. dat met wijziging van het besluit der Synode van Leeuwarden 1920, Art. 647, de classes een afgezetten dienaar des Woords niet opnieuw in het ambt stellen, dan met kennis en goedkeuring der Particuliere Synode.

Deze conclusies werden aldus vastgesteld, nadat een amendement van Prof. Dr J. Ridderbos, door Ds J. L. Schouten overgenomen, met groote meerderheid was aangenomen.

Dit amendement op conclusie 3 luidt aldus: „Achter de woorden in conclusie 3 „op zich zelf moet worden beoordeeld“ te voegen: „dat men daartoe niet anders dan om zeer bijzondere redenen behoort over te gaan“.

Ds H. de Bruyn, van Nieuwendijk, rapporteert over het verzoek van het bestuur der Nederl. afdeling van den Wereldbond tot het bevorderen van een goede verstandhouding tusschen de volken door de Kerken, om twee afgevaardigden te benoemen naar de vergadering der afdeling.

De commissie stelde de volgende conclusie voor:

De Generale Synode van de Geref. Kerken in Nederland, hare sympathie betuigende met het doel van de Ned. afdeling van den Wereldbond tot het bevorderen van een goede verstandhouding tusschen de volken door de kerken, meent echter aan het verzoek van bovengenoemde afdeling om afgevaardigden naar hare vergadering te benoemen niet te kunnen voldoen, wijl zij dan mede verantwoordelijk zouden zijn voor de besluiten daar genomen.

Conform besloten.

Ds H. de Bruyn rapporteert eveneens over het verzoek van de

Particuliere Synode van Noord-Holland om uit te spreken:

a. van welke buitenlandse kerken de predikanten, als zij tijdelijk in Nederland vertoeven, kunnen worden toegelaten tot de bediening des Woords en der Sacramenten;

b. aan en van welke buitenlandse kerken attestaties kunnen worden afgegeven en aangenomen.

De Part. Synode van Zuid-Holland (Z.G.) had een dergelijk verzoek ingediend, terwijl Zuid-Holland (N.G.) de Generale Synode vroeg om de verhouding tot de kerken, met welke de Geref. Kerken in Nederland in correspondentie staan, nader te regelen, met name ten opzichte van het optreden van candidaten en predikanten uit die kerken in de onze, en nader te omschrijven de uitvoering van de beslissing, welke genomen is te Dordrecht in 1893 (Art. 165 Acta).

Tijdens de discussie over dit punt werd de zitting geschorst.

In de middagzitting — geopend met het zingen van Ps. 103:2 — werd de discussie over het voorgenoemde punt voortgezet.

Nadat ook Prof. L. Berthoff en Ds D. Postma over dit punt eenige opmerkingen hadden gemaakt, werd dit rapport naar Commissie IV teruggezonden om nader advies.

Oud. G. van de Putte rapporteert over een tweetal grensregelskwesties.

Allereerst over een bezwaarschrift van de classis Sneek tegen besluit Part. Synode Friesland (Z.G.) inzake grenzen tusschen de kerken van Sybrandahuren en Scharnegoutum.

Voorts over een bezwaarschrift van de classis Sneek tegen besluit Part. Synode Friesland (Z.G.) inzake grensregeling tusschen de kerken van Goënga en Scharnegoutum.

De commissie stelde in beide zaken de volgende conclusie voor:

Uwe commissie stelt voor dat de Synode een drietal deputaten benoeme, om deze zaak in overleg met de betrokken kerken tot een goed einde te brengen.

Aldus besloten.

De praeses verwelkomt Ds Jac. van Nes Czn., van 's-Gravenhage, missionair dienaar des Woords onder de Joden.

Dr W. A. van Es rapporteert namens Commissie II over de agendapunten inzake het Promotierecht der Theologische School.

De Particuliere Synode van Drenthe stelde aan de Generale Synode voor, dat aan de Theol. School het promotierecht verleend worde.

De Particuliere Synode van Overijssel diende het volgende voorstel in:

De Generale Synode van de Geref. Kerken in Nederland, overwegende:

dat de Theologische School de facto niet slechts is een school tot opleiding van dienaren des Woords, maar tegelijk een Hoogeschool ter wetenschappelijke beoefening der Theologie, gelijk blijkt uit de door haar verleende graden, en den door haar Hoogleraren verrichten arbeid, voorzoover deze niet voortvloeit uit de opleiding harer studenten tot Dienaren des Woords;

dat aan verschillende richtingen van Hooger Onderwijs, niet staande in verband met eenige Universiteit, het jus promovendi is toegekend;

dat door het verleenen van het jus promovendi aan de Theol. School deze alle graden kan verlenen, inplaats van halverwege te moeten eindigen, zooals tot heden het geval is;

besluit:

1o. aan de Hoogleraren aan de Theologische School te veroorloven voortaan gebruik te maken van hun recht tot het verlenen van den graad van Doctor in de Heilige Godgeleerdheid;

2o. aan de Hoogleraren op te dragen, in overleg met het curatorium, de noodige maatregelen te treffen tot voorbereiding en uitwerking hiervan, wat betreft het regelen van colleges, promotie, enz.

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Leiden stelde aan de Generale Synode voor om uit te spreken, dat zij tegen de uitoefening van dit jus promovendi geen bezwaar heeft en om te besluiten zoodanige maatregelen te nemen als noodig zijn om zulks mogelijk te maken en te bevorderen.

Voorts was hierover ingekomen een schrijven van het Studentenkorps „F. Q. I.“ te Kampen.

Na eenige discussie werden met algemeene stemmen na een kleine redactiewijziging de conclusies aldus vastgesteld:

De Synode,

kennis genomen hebbende van de voorstellen van de Particuliere Synoden van Drenthe en van Overijssel, van den Kerkeraad der Geref. Kerk te Leiden, gesteund door die van Bodegraven, Borsseleen, Bunschoten en Spakenburg, Brouwershaven, Driebergen (classis Goes), Emmatal, Hoofddorp, Nieuw Helvoet, Oudega (Sin.), Pernis, Ureterp, Veere en Venlo, het verzoek van den Kerkeraad van de Geref. Kerk te Urk en van het Studentenkorps „Fides Quærit Intellectum“ aan de Theol. School te Kampen inzake het promotierecht aan de Theol. School, overwegende, dat de kwestie van het promotierecht aan de Theologische School voor de kerkelijke vergaderingen meestal te

onverwacht welbezorgd
torium d
ring hee
wogen a
besluit
sliding t
in overle
weloverw
mede te e
maanden,
Kerken t
Prof. I
het voors
„De Sy
voor onze
hierzine)
tot een re
stellen
daarvan
de Kerk
De syn
overweeg
belvertali
dam 1917
oordeelt
taten als
en besle
te doen.
Oud. V
„De Sy
de arbeid
heeft en v
Met gro
aanvaard
vallen.
De prae
met de vo
wordt in
theologie
spreekt, d
Te ong
Generaal,

De zittin
vers 14, w
De prae
De acta
Ds W.
Br. J. v.
De com
De Gene
1. dat Br
of genen b
des noodig
die persone
nerele Syn
2. dat Br
kerk te Nij
den tot har
3. dat v
Utrecht in
oorzaak da
Synodes, v
komen op
van A. geu
de verzoen
b. krout
gezonden
aan zijn w
zijn ter n
„Be wij s
e. en draa
1. aan Br.
sub a uitap
2. uit te v
3. een ond
legaat, wa
delijkheid
delen zooals
Aldus va
Ds J. G.
punt: Hera
predikanten.
De commi
1o. de mee
denen en M
viseeren om
van de missi
nisgeving aa
2o. uit te
Synode over
van de Dien
van de missi
gelijk worde
Aldus besl
Ds J. H.
opleidingsch
Deze scho
docent Ds K
lingen slaag
van den Raai
lingen. Het
aanvankelijk
De commi
1. de hand
Heidenen en
school op So
hun arbeid in
2. aan den
tuigen voor
3. dank te
arbeiders op
hunne werke
opleidingsch
4. goed te l
van de oplei
„De doe
aard het re
een jaar te
slist de afz
5. goed te l
„Ook kun
kerken zijn
het oordeel
van het ond
lingen. Voo
slag gelden
in dit artikel
het Zending
schorsing, o
6. de verder

voort
asel om in
brappen en
N. G.) „dat
niet advies

80 K.O.
predikant
oords mist
geen enkel
alle rechten
florein, het
soit weder

ies bepalen
ten dienaar
en tot ver-
steeds weer
val op zich
lemand op
overwogen,
„maar ook
of de ver-
enomen, en
zaam zijn,
eere Gods

van Leeu-
warden, des
is en goed-
en amende-
outen over-

de woorden
te voegen:
re redenen

er het ver-
wereldhoud
tusschen de
benoemen

erland, hare
ing van den
andhouding
het verzoek
r hare ver-
j dan mede
genomen.

soek van de
rekenen:
„als zij tij-
laten tot de

ien kunnen

n dergelijke
e Generale
t welke de
n, nader te
candidaten
mschrijven
Dordrecht

teschorst.

i Ps. 103:2
portgezet.
er dit punt
oport naar

etal grens-

sneek tegen
en tusschen

de tegen be-
geling tus-

clusie voor:
al deputaten
kerken tot

's-Graven-

II over de
ie School.
le Generale
recht ver-

et volgende

erland,

een school
een Hooge-
ogie, gelijk
haar Hoog-
rtvloei uit
s;

Onderwijs,
jus promo-

n de Theol.
halverwege

ool te ver-
ot het ver-
leerdheid;
met het cu-
verding en
lleges, pro-

stelde aan
egen de uit-
it en om te
lig zijn om

in het Stu-
nen na een
d:

de Partien-
Kerkeraad
Bodegraven,
aven, Drie-
w Helvoet,
het verzoek
an het Stu-
eol. School
school,
echt aan de
meestal te

onverwacht en te laat aan de orde is gesteld, om daarover een welbezonden en welbezonden oordeel te vellen en ook het Curatorium der Theologische School op de laatstgehouden vergadering heeft uitgesproken, dat het nog niet in staat is een weloverwogen advies te geven.

besluit ten aanzien van deze voorstellen en wenschen geen beslissing te nemen, maar het Curatorium der Theologische School in overleg met de Hoogleraren der School te verzoeken, hun weloverwogen advies aan de volgende gewone Generale Synode mede te delen, en dit advies met redenen omkleed, minstens zes maanden, voordat deze Synode samenkomt, ter kennis van de Kerken te brengen.

Prof. Dr. J. Ridderbos rapporteert namens Commissie I over het voorstel van den Kerkeraad van de Geref. kerk te Leiden:

„De Synode benoemt Deputaten om te onderzoeken of thans voor onze kerken de tijd gekomen is, een verbeterde (nieuwe of herziene) bijbelvertaling ter hand te nemen en (indien Deputaten tot een resultaat in bevestigenden zin komen) een concept op te stellen van de maatregelen, welke de Synode bij de uitvoering daarvan zal hebben te nemen”, waarop een adhaesiebepijning van de Kerk van Vlaardingen was ingekomen.

De commissie stelde de volgende conclusies voor:

De Synode, overwegende, dat het wenschelijk is, zich in de zaak der Bijbelvertaling te houden aan de lijn, door de Synode van Rotterdam 1917 aangegeven,

oordeelt, dat er geen reden is voor het benoemen van Deputaten als door den Kerkeraad van Leiden worden gewenscht, en besluit hiervan aan den Kerkeraad van Leiden mededeeling te doen.

Ond. Van Beek Calcoen deed het volgende tegenvoorstel: „De Synode benoemt deputaten die nagaan, welke resultaten de arbeid ter voorbereiding der overzetting der Heilige Schrift heeft en welke vrucht deze arbeid heeft voor de kerken”.

Met groote meerderheid werden de conclusies der commissie aanvaard; waarmede het voorstel-Van Beek Calcoen was vervallen.

De praeses brengt een woord van dank aan hen, die bezig zijn met de voorbereiding van een bijbelvertaling, zooals die gegeven wordt in de commentaren der hoogleraren en doctoren in de theologie en in de korte bijbelvertaling, waarbij hij de hoop uitsprekt, dat deze arbeid onder den zegen Gods zal voortschrijden.

Te ongeveer half vier gaat de Synode hierop in Comité-Generaal, waarna te 4 uur de zitting gesloten wordt.

Zesde zitting.

De zitting wordt geopend met het samen zingen van Ps. 118 vers 14, waarna de praeses voorgaat in gebed.

De praeses houdt appél nominaal.

De acta der vijfde zitting worden gelezen en vastgesteld.

De W. Breukelaar rapporteert over een bezwaarschrift van Br. J. J. v. A. te R.

De commissie stelde voor:

De Generale Synode spreekt uit:

1. dat Br. J. J. van A., indien hij zich door publicatie van dezen of genen betreffende zijn persoon of arbeid bezwaard acht, zich des noodig kan wenden tot de kerkeraad der kerken, waartoe die personen behooren, naar dat het niet op den weg van de Generale Synode ligt zich hiertoe in te laten;

2. dat Br. J. J. van A., indien hij zich door handelingen van de kerk te Nijmegen bezwaard mocht achten, zich behoort te wenden tot hare meerdere vergadering;

3. dat de Generale Synode ten eerste betreurt, dat de te Utrecht in 1905 getroffen verzoening is verstoord; dat echter de oorzaak daarvan niet ligt bij de Synode of één der volgende Synodes, weshalve er geen redenen voor haar zijn om terug te komen op de besluiten in 1905—1908 ten opzichte van Br. J. J. van A. genomen; en dat zij hare zijds alomt gaarne handhaaft de verzoening zooals die door de Synode van 1905 is getroffen;

4. keurt goed, dat de door Br. J. J. van A. geschreven en ingezonden „Scheets Soemba-Zending” ter voldoening aan zijn wensch, worden opgenomen in het Zendingblad en dat zijn ter inzage gezonden „Acte van aanstelling” en „Bewijs van uitzending” hem terug gezonden wordt;

5. en draagt aan de te benoemen deputaten voor de Zending op:

1. aan Br. J. J. van A. mededeeling te doen van wat de Synode sub a uitsprekt;

2. uit te voeren wat sub b is goedgekeurd;

3. een onderzoek in te stellen betreffende de uitkeering van het legaat, waarover Br. J. J. van A. schrift en onder verantwoordelijkheid aan de volgende Generale Synode in die zaak te handelen zooals naar hun oordeel recht en billijk zal zijn.

Aldus vastgesteld.

De J. G. Kuist rapporteert namens Commissie V over het punt: Herziening Formulier ter bevestiging van missionaire predikanten.

De commissie stelde de volgende conclusies voor:

1. de mededeeling der deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen dat zij gemeent hebben te moeten adviseeren om geen wijzigingen in het formulier tot bevestiging van de missionaire dienaren des Woords voor te stellen, voor kennisgeving aan te nemen, en

2. uit te spreken de wenschelijkheid, dat indien de Generale Synode overgaat tot wijziging van het formulier tot bevestiging van de Dienaren des Woords, dan het formulier tot bevestiging van de missionaire dienaren des Woords daarmee zooveel mogelijk worde in overeenstemming gebracht.

Aldus besloten.

De J. H. Telkamp rapporteert namens Commissie V over de opleidingschool op Soemba.

Deze school is geopend Januari 1924 onder leiding van den docent Ds. Kriger. De eerste cursus liep af in Juli 1926. 7 leerlingen slaagden met volle instemming van de vertegenwoordigers van den Raad van Toezicht. De nieuwe cursus begon met 9 leerlingen. Het gaat met deze school, die te Karoeni is gevestigd, aanvankelijk voorspoedig.

De commissie kwam tot de volgende conclusies:

1. de handelingen van de deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen ten behoeve van de opleidings-school op Soemba goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun arbeid in dezen;

2. aan den docent dezer school, Ds. L. P. Krijger, dank te betuigen voor al zijn arbeid;

3. dank te zeggen aan de algemeene vergadering van miss. arbeiders op Soemba en aan den Raad van Toezicht voor al hunne werkzaamheden en hunne toewijding ten behoeve van de opleidings-school;

4. goed te keuren, dat de slotzin van art. 7 van het reglement van de opleidings-school aldus worde gelezen:

„De docent heeft in bijzondere gevallen van ingrijpenden aard het recht om een leerling voor een tijd van ten hoogste een jaar te schorsen, na overleg met den miss. predikant (of consulent), van wier terrein deze leerling is. Over ontslag beslist de afzonderlijke vergadering”.

5. goed te keuren, dat aan art. 7 nog wordt toegevoegd:

„Ook kunnen leerlingen worden toegelaten, die niet door de kerken zijn gezonden, mits zij komen op eigen kosten en naar het oordeel van den docent niet schadelijk zijn voor den gang van het onderwijs of ook voor het verkeer met de andere leerlingen. Voor hun toelating en evenzoo voor schorsing en ontslag gelden dezelfde bepalingen, die voor de andere leerlingen in dit artikel zijn genoemd; alleen in het geval, dat zij niet van het Zendingsterrein komen, pleegt de docent, bij noodzakelijke schorsing, overleg met den Raad van Toezicht”.

6. de verdere verzorging van de opleidings-school naar art. 11

van de Zendingsoorde op te dragen aan de te benoemen deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen.

Uniform besloten.

Prof. Dr. J. Waterink rapporteert namens Commissie V over de benoemens van de Deputaten voor de Zending met de kerk te Batavia.

De commissie stelde de volgende conclusies voor:

1. goed te keuren het gedrag en de handelingen van uwe deputaten inzake de kerk van Batavia, over de jaren 1923—1926;

2. aan de voor de Zending onder heidenen en Mohammedanen te benoemen deputaten op te dragen, aan de kerk van Batavia uit te keeren een jaarlijksche subsidie van ten hoogste f 900 na en naar gebieden behoefte dezer kerk;

3. aan de deputaten te verzoeken een jaarlijksch verslag omtrent den zendingsarbeid van de kerk van Batavia van deze kerk te vragen en de volgende Generale Synode omtrent het gerapporteerde mededeeling te doen.

Aldus besloten.

Ond. J. v. d. Waals rapporteert namens commissie I over Kerkelijke examina.

De Part. Synode van de Geref. Kerken in de provincie Groningen verzocht te dezen aanzien de Synode maatregelen te willen nemen tot wegneming van den misstand, dat theologische kandidaten na afgelegd praeparatoir examen soms voor langen tijd zich aan de beroeping door de kerken onttrokken.

De Part. Synode van Zuid-Holland (Z. G.) stelde de Synode voor, te bepalen:

a. het praeparatoir examen geeft de bevoegdheid, om gedurende een jaar in de kerken te proponeeren;

b. drie maanden voor het verstrijken van dezen termijn kan de betrokkene, indien hij verlenging wenscht, zich wenden tot de classis, die hem examineerde, opdat, indien deze de aangevoerde redenen wettig oordeelt en er verder geen bezwaren bestaan, deze termijn met een jaar kan worden verlengd.

De Part. Synode van Friesland (N. G.) verzocht de geldigheid van de acte, welke na den gunstigen afloop wordt uitgereikt, aan een bepaalden termijn te binden, echter met de bevoegdheid tot verlenging op verzoek van den proponent en overlegging van attestatie van de kerk of kerken, waartoe hij sedert zijn praeparatoir examen behoorde, door de classis in welke ressort hij woont.

De Part. Synode van Zuid-Holland (N. G.) verzocht de Generale Synode uit te spreken, dat praeparatoir geëxamineerden, die een jaar na hun examen nog geen beroep hebben willen aannemen, opnieuw aan de classis, die hen geëxamineerd heeft, verlof moeten vragen, om te mogen optreden in de kerken. Indien dit verlof niet wordt toegestaan, vervalt daarmee voor den betrokkene het recht om te proponeeren.

Na een breede bespreking werden — met een kleine wijziging — de door de commissie voorgestelde conclusies als volgt vastgesteld:

a. Het met goed gevolg afgelegd praeparatoir examen geeft de bevoegdheid om gedurende één jaar in de kerken te proponeeren.

b. Drie maanden voor het verstrijken van dezen termijn kan de betrokkene, indien hij verlenging van die bevoegdheid wenscht, onder mededeeling van de gronden voor zijn verzoek en onder overlegging van attestatie van de kerk of de kerken, waartoe hij sedert zijn praeparatoir examen behoorde, zich wenden tot de classis, die hem examineerde, opdat deze, indien zij de gronden voldoende oordeelt en er verder geen bezwaren bestaan, den candidaat opnieuw voor één jaar verlof verleene, om in de kerken te proponeeren.

c. Voor hen, die bij het nemen van dit besluit reeds praeparatoir examen hebben afgelegd, zijn deze bepalingen mede van kracht, met dien verstande, dat de termijn van één jaar geacht wordt voor hen op 1 October 1928 verstreken te zijn.

Ond. J. v. d. Waals rapporteert eveneens over het verzoek van de classis Batavia, om een classis in Holland te willen aanwijzen, die zich belast met het afnemen van het peremptoir examen aan een naar een der Indische kerken beroepen candidaat, dit in verband met de moeilijkheid van het afnemen van het peremptoir examen in Ned-Indië.

De commissie stelt voor te besluiten:

De Generale Synode adviseert aan de classis Batavia, dat zij de onder haar ressorteerende kerken, indien deze een beroep uitspreken op een candidaat tot den Heiligen Dienst en het zelf afnemen van het peremptoir examen door genoemde classis door te groote bezwaren gedrukt wordt, aanrade om zich tot de classis in Holland te wenden, in welker ressort de beroepene woont, met het verzoek om voor de classis Batavia het peremptoir examen af te nemen.

Prof. Dr. J. Ridderbos rapporteert namens Commissie I over het bezwaarschrift van Mr. P. G. Knibbe te Leiden.

De commissie stelde de volgende conclusie voor:

De Synode besluit, aan Mr. Knibbe te berichten:

dat aan geen van zijn zesal verzoeken kan worden voldaan, omdat ze voor een belangrijk deel gebaseerd zijn op een onjuiste voorstelling der feiten, en de Synode in het algemeen de rechtmatigheid der door hem aangevoerde gronden niet kan erkennen. Zonder discussie en zonder h. st. aldus vastgesteld.

Prof. Dr. G. Ch. Aalders rapporteert namens Commissie I over een bezwaarschrift van Dr. W. J. A. Schouten, te Arnhem.

De commissie stelde voor, uit te spreken:

a. dat de Synode van Assen aan de bij haar door Dr. Schouten tegen de door haar in de zaak van Dr. Geelkerken genomen beslissingen ingebrachte bezwaren voldoende recht heeft laten wervaren;

b. dat er deswege in deze bezwaren geen aanleiding is om de voorgenoemde beslissingen aan een revisie te onderwerpen;

c. dat het door de Synode van Assen tot hem gericht vermaan ter zake van het gevaarlijke der leidende gedachte in zijn bezwaarschrift, niet onjuist of onrechtvaardig was, en alleszins verdient door hem ter harte te worden genomen, en van deze uitspraken aan Dr. Schouten kennis te geven.

Prof. Dr. T. Hoekstra rapporteert over het voorstel van de Particieliere Synode van Zuid-Holland (Z. G.) om Deputaten voor de correspondentie met de kerken in Argentinië te machtigen, desnoeds een collectie voor deze kerken uit te schrijven.

De commissie stelde voor:

De Synode, gehoord het advies der rapporterende commissie, besluit aan het verzoek der Part. Synode van Zuid-Holland (Z. G.) te voldoen en Deputaten voor de correspondentie met de Geref. kerken in Argentinië te machtigen des noodig een collectie voor deze kerken uit te schrijven.

Conform besloten.

Te ruim 12 uur wordt de zitting hierop geschorst tot 1 uur.

De middagzitting werd geopend met het zingen van Ps. 74:2 en 12.

Aan de orde is het Rapport van de Deputaten der Generale Synode 1923 voor de Zending onder de Joden, voor welk rapport Ds. J. Douma en Ds. J. J. Miedema rapporteurs zijn.

Namens Commissie V rapporteert Prof. Dr. J. Waterink over dit punt. Met een enkele wijziging in het voorstel van Deputaten stelde de commissie voor:

1. goed te keuren den arbeid door Deputaten voor de Zending onder de Joden verricht en hen te déchargeeren voor het beheer der financiën.

2. voor deze Zending te benoemen vijf Deputaten met drie Secundi;

3. aan deze Deputaten op te dragen:

a. de contracten met de kerk van 's-Gravenhage-Oost en van Amsterdam te bestendigen;

b. in samenwerking met de kerk van Amsterdam de vereischte maatregelen te nemen voor de vervulling der vacature en de nadere toerusting van een missionaire. Dienaar des Woords, waarbij aan hen in overweging wordt gegeven, te zoeken naar dusdanige regeling met den te beroepen Dienaar

des Woords, waardoor een teleurstelling als die in het verleden ondervonden, wordt voorkomen, of althans in haar gehele gevolgen wordt teruggebracht tot zoo klein mogelijk schade;

c. den arbeid van bestaande Zending-Comité's, die uitgaan van den kerkeraad, te steunen en de oprichting van zulke comité's, waar dit nog mogelijk is, te bevorderen;

d. de zaak van de Zending onder de Joden te bepleiten, in het bijzonder ook door het verzorgen van een eigen Zendingblad;

e. zich hulp te verschaffen voor de administratieve aangelegenheden van de Zending onder de Joden in het algemeen;

f. tot alle kerken het verzoek te richten minstens éénmaal 's jaars in alle samenkomsten op een Zondag of den eersten Kersdag een collectie te houden voor de Zending onder de Joden en deze door Deputaten, vanwege de classis te benoemen, te doen innen en aan den quaestor der Deputaten van de Generale Synode te doen afdragen, met dien verstande, dat kerken, die zelf in eiten kring Zendingarbeid onder de Joden verrichten, na overleg met de Deputaten der Generale Synode een bedrag van ten minste 10 pCt. dezer collectie storten in de algemeene kas;

g. het beheer der aanwezige en inkomende gelden;

h. het doen van de vereischte uitgaven.

Aldus vastgesteld.

De praeses spreekt in het bijzonder een woord van hartelijken dank tot Ds. Jan. van Nes Can. Namens de kerken wil spr. uitspreken, dat zij waardeeren den moeilijken arbeid, met zooveel toewijding en liefde verricht. Spr. bidt hem toe, dat God hem kracht geve op zijn arbeid en dat Hij hem ook de vruchten geve te zien.

Ds. Van Nes dankt voor dit woord, dat hem zoo gestrekt heeft en de Synode voor de hartelijke liefde voor den arbeid van de Zending onder de Joden, die zij openbaart. Spr. gevoelt, dat de liefde, die er leeft in de kerken voor dezen arbeid, ook in de Synode uitkomt. Dat is hem van veel meer waarde dan waardering voor het werk, dat hij persoonlijk doet. Dit samenzijn sterkt hem, om met opgewektheid en moed den arbeid voort te zetten.

Nadat de praeses het praesidium heeft overgedragen aan den assessor, leest Dr. K. Dijk voor het rapport van Curatoren der Theologische School.

Namens Commissie II rapporteert Dr. H. Kaajan over dit rapport.

De commissie stelde de volgende conclusies voor:

1. het verslag onder dankbetuiging aan de Curatoren aan te nemen en voldoening uit te spreken over den bloeienden staat der School;

2. aan de door Curatoren voorgestelde wijzigingen in de pensioenregeling voor de Hoogleraren aan de Theologische School de gevraagde goedkeuring te verleenen.

Deze conclusies werden met algemeene stemmen aanvaard. Bij dit punt brengt Ds. D. Postma als voorzitter van het college van Curatoren der Theologische School te Potchefstroom de beste wenschen voor de Theologische School en de Vrije Universiteit over. Van de vruchten van den arbeid daar geleerd, maken de kerken in Zuid-Afrika gaarne gebruik „ons meng ons nie in die stryd nie” — aldus spr. — „ons pluk die vrugte”.

Prof. Dr. G. Ch. Aalders rapporteert namens commissie I over een bezwaarschrift van Br. J. L. te U., en om schrijven van den Kerkeraad der Geref. Kerk te Leeuwarden betreffende de belijdenisvragen.

De commissie concipieerde de volgende conclusies:

De Synode,

overwegende dat het in het algemeen niet wenschelijk is kerkelijke formulieren, die na rijp beraad en grondige behandeling zijn vastgesteld, spoedig weder te wijzigen, en dat voor zulke wijziging al zeer klemmende gronden zouden dienen te worden aangevoerd, dat echter de in het bezwaarschrift van Br. L. en in het schrijven van de kerk van Leeuwarden tegen het door de Synode van Utrecht vastgestelde Formulier voor de openbare belijdenis des geloofs ingebrachte bezwaren zulke gronden niet opleveren,

besluit in dit Formulier geen wijziging aan te brengen en hiervan kennis te geven aan Br. L. en aan de kerk van Leeuwarden.

Aldus besloten.

Prof. Dr. J. Ridderbos rapporteert namens Commissie I over een bezwaarschrift van Dr. F. M. Pennings te Eindhoven.

De Commissie stelde voor, aan Dr. Pennings te berichten, dat aan zijn verzoek om revisie niet kan worden voldaan, daar het niet op Schrift en belijdenis is gegrond.

Aldus z.h.st. besloten.

De praeses stelt vast, dat de besluiten, voortvloeiende uit de beslissingen vorig jaar te Assen genomen, eenparig en zelfs zonder discussie zijn genomen en spreekt daar zijn groote blijdschap over uit.

Ds. W. Breukelaar rapporteert namens Commissie V over het Christelijk-Javaansch Boekenfonds.

Voorgesteld werd:

1. de handelingen van de deputaten voor de zending in zake het Christelijk Javaansch Boekenfonds goed te keuren;

2. aan de te benoemen deputaten voor de zending op te dragen om, indien naar hun oordeel steun voor dit fonds nog noodig is, namens de Generale Synode een verzoek om steun te richten tot de zendeude Kerken, die op Midden-Java arbeiden en voor dit doel eens bijdrage te verleenen uit de Generale Kas tot ten hoogste f 500 per jaar.

Aldus besloten.

Ds. W. Breukelaar rapporteert voorts over de opleidings-school op Soemba.

De conclusie van zijn rapport luidde:

1. de handelingen der deputaten in zake de finantiën der Opleidings-school op Soemba goed te keuren en hen te déchargeeren.

2. Aan de te benoemen deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen op te dragen aan den Docent ter beantwoording van zijn verzoek mededeeling te doen van hetgeen sub 2 in het rapport der Commissie is gezegd.

Aldus besloten.

De Synode gaat hierop in Comité-Generaal, waarna de zitting te 4 uur wordt gesloten.

CORRESPONDENTIE.

Aan den Heer (want het kourige en mannelijke schrift wijst de onderstelling van een Dame af), die een brief aan mij meegaf met den trein Eindhoven—Amsterdam: Uw schrift is van woord tot woord en van letter tot letter onberispelijk; alleen kon ik (is 't geen wonder?) niet precies Uw naam niet lezen, noch Uw adres. Daarom kan ik U slechts langs dezen weg zeer hartelijk danken. Uw brief was bijzonder dapper; daartoe buitengewoon overtuigend door de klemmende argumentatie. Ach, noem mij Uw naam; het vaderland moet helden hebben. Een warmen handdruk overigens.

K. S.